

Charlotte Norries tale ved Kvindernes Udstilling

Taler

Charlotte Norrie
Kvindesagsforkæmper

Dato

29. august 1895

Omstændigheder

Foredraget blev holdt den 29. August 1895 og blev trykt i tidsskriftet *Kvinden og samfundet*, Nr. 9, Årgang 11, 1895.

Sygepleje som Livsgjærning for Kvinder.

Da jeg den 29. August holdt Foredrag for Deltagerne i det Møde, hvortil Afdelingen for Filantropi og Hygiejne ved Kvindernes Udstilling havde indbudt, maatte mange desværre gaa bort uden at have kunnet komme ind i Salen. Der blev derfor strax Tale om at gentage Foredraget, og Tanken herom blev bestyrket, da nogle af Tilhørerne ytrede et Ønske om at faa det diskuteret, hvorimod jeg ingen Indvending kunde gjøre. Imidlertid tror jeg, at et trykt Udgangspunkt for en Diskussion vil være heldigere end et mundtligt Foredrag, hvorfor jeg herved lægger mine Udtalelser frem.

Naar et Menneske skal vælge sig en Livsgjærning, er der en Del Spørgsmaal, der maa tages under Overvejelse, hvad enten det er en ung Mand eller en ung Kvinde, der skal vælge. Desværre er for de fleste det Spørgsmaal, de først og fremmest maa søge at faa afgjort, dette: hvorvidt den Gjærning, de vælge, kan give dem en tilfredsstillende Forsørgelse; derefter kommer Spørgsmaalet om, hvorvidt Gjærningen kan Fylde deres Liv og give det Indhold; og endelig kan det Spørgsmaal fremkomme, hvorvidt den omspurgte Gjærning giver sine Dyrkere en anset Stilling, samt hvorvidt der er Udsigt til, at denne Anseelse i Tidens Løb vil stige eller synke.

Vi ville nu søge at udfinde, hvorvidt Sygepleje vil kunne tilfredsstille fra disse Synspunkter, og jeg tror, at Svaret paa alle tre Spørgsmaal maa lyde bekræftende.

Der er da først den økonomiske Side af Sagen. Ja den maa allerede nu paa sine

Steder siges at være tilfredsstillende; og der er vistnok kun Udsigt til Forbedring. En Plejemoder paa vore store Hospitaler kan saaledes opnaa en Gage paa 900 à 1000 Kr. *foruden* fri Station, d. v. s. to Værelser, Lys, Varme, Vadsk, Arbejdskjoler og fuld Kost; og *desuden* har hun Ret til Pension ligesom andre kongelige eller kommunale Embedsmænd, d. v. s. først efter 15 à 25 Aars Tjeneste; men sikkert vil hun under én eller anden Form faa Pension tidligere, hvis hun af Helbredshensyn maa trække sig tilbage fra Hospitalsarbejdet, — det har man allerede Exempler paa, skønt den nye Sygeplejerordning paa Hospitalerne endnu ikke er 20 Aar gammel. Ganske vist er det de færreste Plejersker, der opnaa en saa gunstig Stilling, men ved de københavnske Hospitaler findes dog 25 saadanne Pladser. De øvrige fast ansatte Plejersker ved Hospitalerne i København have en Gage paa indtil 480 Kr., foruden at de enkelte Steder faa Gratialer paa 120 Kr., desuden fri Station samt Ret til Pension, en Stilling, der økonomisk set maa betragtes som ret tilfredsstillende, især naar man vil se hen til, at vore Sygeplejersker under hele deres Uddannelse faa fri Station, og at de efter de første Par Maaneders Forløb tilmed faa Gage; denne Gage er vel ikke stor, omtrent halvandet Hundrede Kroner aarlig, men en Sygeplejerske har ikke megen Lejlighed til at lufte sin Pynt, saa den holder forholdsvis længe.

Selvfølgelig er det langt fra overalt i Landet, at en Sygeplejerskes Stilling er saa god, ja der findes Pladser, hvor Misforholdet mellem det Arbejde, der fordres, og den Løn, der bydes derfor, er meget iøjnefaldende. Men det maa være Sygeplejerskernes og Fremtidens Sag at forbedre den Slags Forhold!

For den, der har Haab om at vinde de bedre om ikke de bedste Pladser, er altsaa en Sygeplejerskes Stilling ret attraaværdig, — og jeg vil her benytte Lejligheden til kort at lægge mine Medsøstre paa Sinde, at det er af stor Betydning, at en Stilling giver Ret til Pension, at Pensionsret er et Gode, som de fleste lægge altfor ringe Vægt paa, men som man bør lære at sætte Pris paa itide, for at den ikke skal falde bort. Endelig vil jeg bede Dem regne ud, hvad et stort Værelse med Belysning, Varme, Vadsk og god, rigelig og nærende Kost er værd. Under 60 Kr. maanedlig vil det vist ikke kunne faas i noget Pensionat. Saasnart en Plejerske paa et Hospital har sit eget Værelse, vil hun altsaa, selv om hun kun har Elevgage, have saa stor en Indtægt, at hun strængt taget burde betale Skat af den.

De have maaske hørt Bemærkninger om Maden paa vore Hospitaler, der bringe Dem til at studse over, at jeg betegner den som „god, rigelig og nærende Kost“?

Og dog tror jeg at turde forsikre Dem om, at de Indvendinger, der mulig endnu kunne gjøres mod Kosten, med Lethed ville blive fjernede, saasomt Sygeplejerskerne selv komme med fornuftige Forslag til Forbedring. Denne Forbedring maa nærmest gaa ud paa en hyggeligere Servering og mere Madro, som De se, to Punkter, der for en stor Del bero paa Plejerskerne selv; hvad Hospitalerne her endnu maa gaa ind paa er væsentligst Tidsindrømmelser. Det maa saaledes vel nok betegnes som uheldigt, at Middagsmaden til de Plejersker, der skulle vaage om Natten, er færdig samtidig med Dagplejerskernes Kl. 2¼, altsaa midt i den Tid, hvor de skulde sove. At dette er uheldigt, maa blive klart for Plejerskerne selv saavel som for deres foresatte; ved gensidig Imødekommenhed vil det da nok blive forandret, f. Ex. saaledes, at Nattevagterne møde ½ Time à 3 Kvarter før de skulle tiltræde deres Tjeneste, og at de saa faa deres frisk tillavede Hovedmaaltid. Men kunne Nattevagterne ikke blive enige om en fælles Spisetid, kunne de selvfølgelig heller ikke forlange andet end opvarmet Mad.

Dette var Stillingen paa Hospitalerne. Foruden de Sygeplejersker, som virke der, er der jo en Del, der gaa ud blandt Publikum. Blandt disse maa vi f. Ex. nævne „det røde Kors”s Plejersker. De faa under deres Uddannelse fri Kost paa Hospitalet og 20 Kr. maanedlig til deres øvrige Fornødenheder. Efter Uddannelsestiden faa de i fast Gage 40 Kr. om Maanednen (stigende efterhaanden til 60 Kr.) + 50 Øre daglig pr. Arbejdsdag + 50 Øre pr. Arbejdsdag lagt hen til Pensionering. Andre private Plejersker kunne have en Indtægt af 600—900 Kr. om Aaret foruden Kosten, hvor de ere i Pleje, men de maa da selv sikre sig en Alderdomsforsørgelse. Endelig have vi Diakonisserne; de indtage som alle religiøse Plejersker en Særstilling og danne en Helhed for sig, hvorfor jeg ikke skal berøre dem nærmere; men økonomisk set er jo enhver Diakonisse „forsørgt”, hendes Gjærning giver hendes Liv rigt Indhold, og en Diakonisse har altid været og vil altid blive ved at være anset.

Efter dette vil De vist indrømme mig, at fra den økonomiske Side er der intet væsentligt at indvende mod Stillingen som Sygeplejerske, især naar man vil sammenligne den med, hvad Kvinder opnaa i andre Stillinger. Vi komme nu til det andet Spørgsmaal: „Er Sygepleje en Gjærning, der kan give Livet Indhold?” Ja, ubetinget Ja! Tænk Dem at faa et sygt og lidende Medmenneske at pleje og saa at se ham eller hende forlade Lejet med genvundet Helbred! Tænk Dem et Barn, der uden kærlig og kyndig Pleje maaske nok vilde kunne overleve sin Sygdom, men som takket være Deres Kærlighed og Omhu gaar ud af sin

Sygdom ikke blot med Livet i Behold men med frelst Sundhed og Kræfter til at føre sin Kamp for Tilværelsen! Eller tænk Dem, at en af dem, De plejer, gaar bort, — Døden er jo alt levendes Overmand — tænk Dem saa af den døendes Mund at høre saadanne Ord som: „Skal De vaage hos os? Gid jeg saa maatte dø i Nat!” Det er min faste Overbevisning, at opnaar et Menneske ikke den Lykke at have Ægtefælle og Børn at leve for, er der intet, der kan udfylde Livet som en Læges eller en Sygeplejerskes Gjærning. Og vil De blot tage „det interessante” ved Sygeplejen i Betragtning, vil De ogsaa føle Dem tilfredsstillet. Selv om vi kun faa et lille Indblik i vort Legemes indviklede og dog saa vel ordnede Bygning, ville vi dog komme til at beundre den; og saa at lære nogle af dens mange Fjender at kende, og disses forskellige Maade at arbejde paa, naar de ville os tillivs; og endelig at kende nogle Midler, hvormed vi forsvare os, bevidst og med Held at kunne tage Kampen op, — det tør nok kaldes „interessant”! Og husk: lidt Held have vi altid med os, noget kunne vi altid udrette: lykkes det os end ikke at holde det flygtende Liv tilbage, kunne vi end ikke frelse en ødelagt Legemsdel fra at fjærnes ved Operatørens Kniv, kunne vi end ikke altid overvinde Smerterne, maa vi se vore kæreste bukke under for Lidelser, der skære os i Hjærtet, saa kunne vi dog bringe Lindring, fjærne nogle af de tusinde Smaapinsler.

Komme vi nu til det tredie Spørgsmaal: „hvorvidt en Sygeplejerskes Stilling er anset?” — ja saa maa vi svare, at den allerede er „ret anset”. Og jeg vil føje til som min fulde Overbevisning, at Sygeplejerskens Gjærning sikkert i Løbet af faa eller mange Aar vil skænke sine Udøvere en Anseelse, der ikke vil komme til at staa langt tilbage for Lægens, det bliver blot vor egen Sag hurtigere at føre den op mod dette Maal. Jeg spaar Sygeplejerskerne engang i fremtiden en Plads lige efter Lægerne. Men for at naa den Plads, maa der arbejdes.

Ved at sige, at der maa arbejdes, mener jeg ikke alene, at den enkelte Sygeplejerske maa udføre sit Arbejde ligesaa kærligt og samvittighedsfuldt, som det hidtil er gjort. Jeg mener, at vore Plejersker — og navnlig de ledende iblandt dem — maa vænne sig til den Tanke, *at Sygeplejerskernes hele Forhold, hele Stilling, hele Maade at arbejde paa maa ordnes af Sygeplejerskerne selv.* Dette store Kapitel skal ikke Fuldstændig overlades Mændene, i dette Tilfælde Læger og Hospitalsdirektioner, thi om disse end selvfølgelig maa tage Bestemmelsen om, hvorledes Ordningen paa Hospitalerne skal være, saa maa det dog være Plejerskerne, der ere fuldstændig inde i det daglige Arbejde, der maa fremkomme med Forslagene. De Læger, der ere ansatte paa Hospitalerne, have

deres Tid og Kræfter fuldt optagne af de syges Behandling, de kunne ikke overkomme tillige at undervise Plejerskerne; at de opfatte det saaledes, fremgaar alene deraf, at man vistnok aldrig har set en Overlæge eller Reservelæge være tilstede ved Morgen- og Aftenarbejdet for at sige Besked dermed. Hvis jeg tager fejl heri, skal det glæde mig; men har jeg Ret, viser det, at Lægerne vente, at Plejerskerne skulle komme med Forslag, at de betragte disse Ting som liggende udenfor deres Ressort.

En Gang udtalte jeg mig til en af vore Plejemødre om, at Sygeplejerskerne burde gjøre sig den Ulejlighed at fremkomme med fuldt udarbejdede Forslag om dette eller hint; hun fortalte mig da, at hun havde gjort Forslag om nogle Smaaforandringer i Plejerskernes Kost til den forestaaende Jul. Men hun havde næppe gjort sig klart, at der i Juletiden burde ansættes en Plejerske til paa hver Afdeling, og dette kunde dog være ønskeligt. Det siges nemlig, at der flere Aar ved Juletid har været saa overfyldt med syge paa Hospitalerne, at Plejerskerne i et Par Uger ikke engang have kunnet faa deres reglementerede Fritimer, endsige lidt Extra frihed til at fejre Julen. Hvem skal nu sørge for, at sligt ikke gentager sig for ofte? Det bør den Plejemoder, hvis Plejersker det gaar ud over; vi kunne ikke vente, at de Læger, Hospitalsinspektører o. s. v. hvem det ikke direkte angaar, og som maaske ikke engang faa det at vide, skulle tage sig af det. Plejemoderen er Plejerskernes nærmeste foresatte, og som saadan skal hun ikke alene befale over dem, men hun maa ordne deres Tjeneste for dem paa den hensigtsmæssigste Maade og drage Omsorg for at faa deres Stilling saa god som muligt.

Hvad have nu vore Plejemødre gjort, naar de se den ene flinke Plejerske blive overanstrengt efter den anden? De have gjort mange Forsøg, de lade deres Plejersker prøve, om det er mindre anstrengende i Stedet for at vaage 1 Uge ad Gangen at vaage 2-3-4 Uger for derefter at gjøre ligesaa længe Dagtjeneste, før de igen begynde paa Nattevagterne. Men de have ikke med den Myndighed, deres Stilling og Erfaring giver dem, sagt:

Det er umuligt uden Overanstrengelse at gjøre 12 Timers uafbrudt Nattjeneste, naar denne skal ende med det yderst travle Morgenarbejde, — og for den Sags Skyld er da 14 Timers Dagtjeneste ogsaa ødelæggende.

Det er en Fejl, at Nattevagternes Mad er færdig Kl. 2¼, naar de skulle sove paa den Tid og først tiltræde deres Tjeneste Kl. 8, thi paa den Maade faa de i deres

Nattevagtstid aldrig varm Mad men højst opvarmet Mad, og i den Tid trænge de mere dertil end nogensinde.

Det er Overanstængelse for saa faa Plejersker at skulle have alt i Orden til Stuegangen Kl. 8, maaske endog før. De maa for at blive færdige i rette Tid paa sine Steder begynde Kl. 4 ½ — og tænk saa, at de syge blive forstyrrede, ja ofte vækkede paa en Tid, der skulde være en Hvilens, Forfriskelsens, ja ligefrem Oplivelsens Stund for dem. Det mislige i denne Ubetænksomhed overfor de syge har man ikke været fuldstændig blind for. Saaledes kan man i Hospitalstidende for 8. Januar 1868 læse nogle „Meddelelser om de medicinske Forhold i Rusland”, hvori det bl. a. hedder: „Der hersker altid en meget stor Orden og Renlighed paa alle Hospitaler, flere Steder maaske endogsaa mere, end det kan være bekvemt for Patienterne. Man har i det Mindste fortalt mig om Overlæger, som lod deres Patienter purre ud midt om Natten, for fat have Alting skuret, fejtet og pudset til Daggry. Dette er vel nok en Anekdote.” — Nej, det er det, det ikke er, det er sandt. Forfatteren af den omtalte Artikel blev Overlæge paa et Hospital i 1876, men i Mellemtiden havde han formodentlig tabt Interessen for den Slags Spørgsmaal, thi saalænge han var Hospitalsoverlæge, skete der ingen Forandring i denne Henseende. Derimod har en Borgerrepræsentant forespurgt, om Stuegangen ikke kunde begynde senere, for at de syge ikke skulde blive forstyrrede saa tidligt. Og saa skete det vidunderlige, efter hvad man dengang læste i Bladene (desværre har jeg forgæves søgt efter det i Borgerrepræsentationens Forhandlinger), at en anden Borgerrepræsentant, en Læge, der i 20 Aar havde været Overlæge paa en stor Hospitalsafdeling, svarede, at Stuegangen ikke kunde være senere, da hele det store Hospitalsarbejde ellers ikke kunde blive færdigt. Borgerrepræsentanterne sloge sig saa til Ro med det uundgaaelige, og Publikum ligesaa. Og ikke én oplyste Lægerne eller Almenheden om, at Stuegangen ikke er Indledning til Arbejdet paa Hospitalet, men snarere en Afslutning paa Virksomheden siden den foregaaende Stuegang, hvilket allerede kan ses deraf, at umiddelbart efter Stuegangen er der Besøgstid. Kun paa et af vore Hospitaler, paa Garnisons Sygehus, er der tænkt paa, at de syge behøve Ro om Morgen: det blev forbudt at begynde Morgenarbejdet før Kl. 6, og den Plejerske, der gribes i noget Arbejde, der kan forstyrre de syge, før den Tid, bliver uden Barmhjærtighed afskediget. Hvad skete nu? Ja, ganske genialt fandt Plejerskerne ud af, at maatte de ikke gjøre Arbejdet om Morgen, kunde de gjøre det om Aftenen. Gjøres skulde det jo, det skulde gøres før Stuegangen, og om Dagen kunde man jo ikke tage fat derpaa. Saaledes som Hospitalsordenen nu er, skal alting nemlig være i

Orden ved Stuegangstiden, for at Lægerne kunne kontrollere, at Arbejdet er udført. Denne Ordning stammer fra den gamle Tid, da Plejerskerne arbejdede hver for sig med Lægerne som nærmeste foresatte; nu have Plejerskerne den Fordel at have en Foresat i deres Plejemoder, der er den, der skal, og som ganske anderledes end Lægerne kan paase, hvorledes Arbejdet udføres. — Naa, saa blev det forbudt at forstyrre de syge paa Garnisons Sygehus med Arbejde om Aftenen. Hvad skulle Plejerskerne nu finde paa for at komme ud af det? Et Fremtidsspørgsmaal!

Jeg kunde blive ved at fortælle Dem Exempler paa, hvormeget der vil være at tage fat paa for den Dame, der med Evne og Villie til at udrette noget giver sig hen til Sygeplejen som sin Livsgjærning. Tænk blot paa Arbejdet som Distriktsplejerske, hvis smukke Betydning Fru Johnsen nylig i sit Foredrag skildrede med saa megen Varme og Følelse.

Hvad skal der da ske, for at Sygepleje og Sygeplejersker skulle naa den Højde og Anseelse, som de bør naa? Svaret bliver ganske naturligt: Til de store Hospitaler maa og skal der knyttes Sygeplejerskoler.

Frederiks Hospital staar for en Ombygning, og paa de Planer, der have været forelagte Rigsdagen, har der ogsaa været foreslaaet en Skole. Men hvem kan sige, naar Hospitalet bliver færdigt? Og naar der ikke er Kvinder i dets Direktion, kan man vel ikke vente, at den vil være saa forsynlig at sørge for at have en Hær af velskolede Plejersker før Flytningen. At en Begivenhed som et Hospitals Flytning ikke altid gaar glat, fik man at føle, da St. Johannes Stiftelse skulde tages i Brug. Frederiks Hospital vil forhaabentlig skrive sig dette bag Øret, — og tænke paa at uddanne sine Plejersker itide.

Men Kjøbenhavns Kommune agter næppe at bygge sine fortrinlige Hospitaler om foreløbig, og den har paa disse Hospitaler ansat halvfemtehundrede Sygeplejersker foruden over hundrede Piger o. s. v. Den kan ikke forsvare at overanstrengte dem og ikke en Gang til Gengæld give dem saa god Uddannelse, at den Plejerske, der maa forlade sin kære Hospitalsgjærning, fordi hun ikke længere har Kræfter til at udføre den til sin Tilfredshed, ikke med god Samvittighed kan paatage sig al Slags Sygepleje udenfor Hospitalet! Thi véd De, hvorledes det gaar den, der kommer ind paa en Hospitalsafdeling? Hun bliver paa den Afdeling, ja paa det „Afsnit“, d. v. s. en Afdelings Mands- eller Kvindeside, hvor hun fra først af kom ind, der faar hun Lov at lære Arbejdet, —

og til at arbejde, saa længe hun kan. Selv en af vore Plejemødre klager over, at al den Tid, hun, siden hun blev Elev, derefter Assistent og endelig Plejemoder, har tilbragt andet Sted end paa det Afsnit, hvor hun først begyndte, er sex Uger paa samme Afdelings Mandsside! Hvis en Plejerske, efter at være kommen ind paa en medicinsk Afdeling, mener, at hun har mere Lyst og Anlæg til kirurgisk Pleje, saa er det kun yderst sjældent, at hun opnaar den Begunstigelse, at blive optaget paa en kirurgisk Afdeling, efterat hun har vist den Utaknemlighed at forlade en medicinsk Afdeling, og hun sætter da sin surt erhvævede Anciennetet til! Det er ordnet saaledes, fordi det er en Lettelse for Lægerne at beholde de Plejersker, der engang have lært deres Sædvaner og Arbejdsmetode at kjende, og man tænker ikke paa, hvilken Uretfærdighed man derved begaar imod disse Plejersker. Ja, er der ikke her noget at udrette for en Kvinde, der har Lyst til at forbedre Kvinders Kaar, saa er det der intetsteds.

Hvad jeg her har sagt om Kommunehospitalet, gjælder ogsaa Frederiks Hospital — kun vil jeg tilføje, at man skulde tro, at det som Statens og den medicinske Undervisnings Hospital maatte have særlig Anledning til ogsaa at sørge for Undervisning af sine Plejersker, saameget mere, som det under alle Omstændigheder kommer Staten til Gode, naar der i den findes et stort Antal Kvinder, der have faaet en gennemført Uddannelse i Sygepleje, selv om de i Aarenes Løb skulde forlade Hospitalet. Man kan desuden ikke indskrænke sig til kun at uddanne Plejersker til det Brug, man i Øjeblikket har for dem, det vil straffe sig før eller senere. Det er ogsaa forkert, først at antage dem til Uddannelse i en saa fremrykket Alder, at der kun er ringe Udsigt til, at de ville blive gifte, men at de derimod ville føle sig bundne til deres Hospital ved den Betragtning, at de paa et saa sent Stadium af deres Livsbane vanskelig ville kunne slaa ind paa en ny Vej, at de altsaa maa se at holde ud, til de styrte.

Ganske sikkert maa man sige, at Hospitalerne ikke stille sig tilstrækkelig hensynsfuldt overfor deres Plejersker; men jeg gjentager: Skylden herfor ligger hos dem, som føle Skoen trykke, og som hverken enkeltvis eller i Fællesskab gennem deres Plejemødre i al Loyalitet og med skyldig Ærbødighed paavise Manglerne og Midler til at komme ud over dem.

Hvor kan det nu være, at Plejerskerne finde sig i en saadan Tingenes Tilstand? Ja, for det første ere de Kvinder, og vi Kvinder ere jo gennem lange Tider opdragte til at finde os i det uundgaelige og til at betragte alt, som ikke viger for det første svage Angreb, som uundgaeligt. Men hvad Plejerskerne angaar,

saa have de deres særlige Grunde til ikke at kjæmpe altfor energisk mod deres foresattes Anordninger. For det første hører der til en energisk Kamp gode Kræfter, og dem have Plejerskerne ikke, dertil er deres Arbejde for opslidende; de ere efter endt Dagværk saa trætte, at de højst kunne faa sig en lille lun Passiar; men alvorligt, indgaaende Hovedbrud — — ja, hvilken Hospitalsplejerske vilde kunne tage sig sammen dertil, naar Hviletimen er kommen? En anden Grund for Sygeplejersken til ikke at være for energisk er den, at hun elsker sit Arbejde — — og hun tør ikke udsætte sig for at faa sin Afsked paa Grund af Insubordination, hvis hun protesterer mod dette eller hint. Og hvis hun endelig af en eller anden Aarsag tager sin Afsked eller faar den, saa mener hun, at hun ikke længere er berettiget til at tale med, at hun ikke tør vente, at hendes Ord skal have nogen Vægt. Og naar hun tænker tilbage paa sin Hospitalstid, saa mindes hun ganske vist mange Gjenvordigheder, men Mindet om dem blegner i Tidens Løb; derimod staar det stadig tydeligere for hende, hvormegen Glæde og Velsignelse der var i hendes Arbejde; hendes Hjærte banker af Glæde, naar hun tænker paa de Udtalelser af Taknemmelighed og Hengivenhed, hun har hørt af sine syge, og hun ønsker maaske, at hun aldrig havde forladt dem. Ja, jeg tror fuldt og fast, at for den ugifte Kvinde er Stillingen som Sygeplejerske saa lykkeligebringende, — at den fortjente at være helt og fuldt tilfredsstillende.

Vilde det nu være saa svært at fjærne de ganske vist ikke ubetydelige Ulæmpen, der gjøre, at Sygepleje staar for mange som en afskrækkende i Stedet for som en tillokkende Livsgjærning? Oprigtig talt, jeg tror det ikke!

Jeg har i sin Tid udarbejdet en Plan til en Sygeplejeskole; den fremkom i Ugeskrift for Læger i Sommeren 1888, og jeg tror, at den med nogle Rettelser vil kunne bruges. Dens Hovedformaal var 1) at skaffe Plejerskerne en omfattende Uddannelse og 2) at skaffe dem Lettelse i Arbejdet ved at give de faste Plejersker flere Elever til Hjælp. At der samtidig med Skolens Oprettelse vil blive sørget for at afhjælpe de Mangler, man nu er opmærksom paa, betragter jeg som en Selvfølge. Omkostningerne derved mener jeg, at man kan komme ud over ved at lade Eleverne betale for sig. De spørger maaske, hvorfra man skulde faa Elever, der vilde betale for sig? Se De da ikke mange betale for Uddannelse til Jordemoder eller Lærerinde? Hvorfor skulde man ikke ville betale for en Uddannelse til Sygeplejerske, naar det vel at mærke var en Uddannelse?

Hvad Udsigterne for saadanne Plejersker angaar, saa er der jo saa mange nye og udmærkede Sygehuse byggede rundt om i Landet i de senere Aar, at man vel tør

gaa ud fra, at de, naar de kunne faa virkelig fortrinlige Plejersker, nok ville lønne dem respektabelt; at Lønningerne ere smaa for Tiden, kan ikke undre nogen, naar man ser hen til, hvad de Plejersker, der søge Pladserne, have ofret paa deres Uddannelse; bliver denne først tilfredsstillende, maa Lønnen ogsaa blive det. Desuden vil jeg antage, at Avancementet paa Hospitalerne vil stige med den bedre Uddannelse, thi jo mere udviklende en Uddannelse vore Plejersker faa, jo mere tiltalende Mennesker ville de blive, og jo større Udsigt vil der være til, at de ville blive gifte. Ja det er forfærdelig kættersk at omtale en Sygeplejerskes Giftermaal som en god og ønskelig Begivenhed, ikke sandt? Men jeg tror nu, at de bedste Sygeplejersker ikke ville blive de daarligste Hustruer.

Naa, men skulde der omsider som Følge af Skolen komme alt for mange Sygeplejersker, ligesom der nu klages over, at der er alt for mange Læger, — ja saa kan man til den Tid overveje, hvad der skal gøres derimod, men man maa blot ikke af Frygt for Overproduktion lade være at give dem Lejlighed til at faa en fyldig Uddannelse, lige saa lidt som man nu, fordi der siges at være for mange Læger, vilde kunne drømme om at indskrænke Undervisningen ved det medicinske Fakultet. Man maa nu gøre sig klart, at fordi der er meget, grumme meget, af det „lavere Arbejde” forbundet med Sygeplejen, saa er den dog en af de skønneste og højststaaende Haandens og Aandens Gærninger, og at man ved at hæve Sygeplejerskernes Kaar og hæve Sygeplejerskestanden bidrager til at lette den Lidelsernes Byrde, der er lagt paa Menneskehedens Skuldre.

Tro nu endelig ikke, at en Skole for Sygeplejersker er noget Nyt: Der er Sygeplejerskoler rundt om i Verden, i Norge og Sverig, Tyskland, Italien, Frankrig, England, Holland, Nordamerika, Kanada, Ægypten, Kapstaden, Indien, Australien. Disse Skoler have vel højst forskellig Værd, og Varigheden af Uddannelsen er ogsaa højst forskellig: fra nogle Maaneder til 3 Aar, men Fordringen om de 3 Aar bliver mere og mere almindelig, og mange Steder arbejdes der med stort Held paa at føre Sygeplejen fremad. Dette er heller ikke overflødig, lige saa lidt i Udlandet som her; thi overalt klages der f. Ex. over, at Sygeplejerskerne blive overanstrengte. Det er ogsaa kun faa Steder, at Sygeplejerskerne ere pensionsberettigede, til Gjengjæld søges der saa hist og her dannet gjensidige Forsikringsforeninger. Imidlertid tror jeg ikke, at man noget Sted er naaet saa vidt, at man vil slaa sig til Ro dermed, saa der er næppe noget, der kan gælde som et helt følgeværdigt Mønster.

Mit Forslag til en Sygeplejerskole gaar i Korthed ud paa følgende: Skolen er delt i

3 Klasser, som hver især afsluttes med en Examen. Første og anden Klasse skulle hver for sig vare 3 Maaneder, tredie Klasse 2½ Aar.

Første Klasse, altsaa de første 3 Maaneder, skulle Eleverne tilbringe paa Sygestuerne, anden Klasse, der ligeledes skulde vare 3 Maaneder, i Køkken og Kælder, Vadskeri og Systue. Tredie Klasse, der skulde vare i 2½ Aar, skulde atter tilbringes paa Sygestuerne, dels de medicinske, dels de kirurgiske, og i denne Klasse skulde den egentlige Uddannelse til Sygeplejerske foregaa, medens de to første ved paa visse Betingelser at staa aabne for enhver, der maatte ønske det, skulde give unge Kvinder Lejlighed til at lære saa megen Sygepleje og dertil hørende Huslighed, som de kunne faa Brug for i det daglige Liv.

Det er nemlig min Mening, at Sygepleje ikke blot bør læres af dem, der gjøre den til deres Livsgjærning, men at Sygepleje er noget, enhver Kvinde før eller senere bliver nødt til at give sig af med, og som derfor saa mange som muligt burde have Lejlighed til at lære noget af.

Men ikke engang 3 Maaneder er det enhvers Sag at ofre paa at lære noget, som det ikke er almindelig Skik og Brug at skulle lære. Det skulde være Skolens Formaal at udbrede saa megen nyttig Kundskab som muligt; derfor burde den ikke alene give Adgang til sine forberedende Klasser til Damer, der ikke fast havde besluttet „at tilbringe Resten af deres Liv ved Sygesengen”, men selv de, der kun kunde ofre saa megen Tid, at de kunde tage Del i den teoretiske Undervisning i disse Klasser, burde ikke udelukkes. En saadan aldeles elementær Kundskab til Menneskets Legeme og dettes Pleje burde egentlig høre med til almindelig Skoleundervisning, være noget, som intet Menneske, der vilde betragtes som dannet, burde være ukendt med.

Ved Skolen skulde der altsaa være: 1) Kursus i Nødhjælp, 2) kortvarige Kursus i Sygepleje med dertil hørende Huslighed, dels for Ikke-Sygeplejersker dels som Forberedelse for Sygeplejersker. Og endelig 3) skulde der være den egentlige Skole, hvor Sygeplejerskerne skulde faa en grundig Uddannelse saavel i medicinsk som kirurgisk Sygepleje, og hvor de tillige skulde lære noget om Fattigvæsenets Ordning, om forskjellige velgjørende Foreninger, hvortil de kunde henvise deres syge, samt noget af det Kontorarbejde, der er knyttet til et Sygehus.

Efter hver Klasse skulde der være Examen, man vilde derved kunne undgaa at

antage de mest ubrugelige til egentlig Uddannelse. Efter endt Skoletid og vel overstaaet Examen skulde Sygeplejerskerne have et Lærebrev, der forhaabentlig vilde være i Stand til at skaffe dem gode Pladser.

For at Skolen ikke skal have lutter Udgifter og ingen Indtægter vil det være nødvendigt at lade Eleverne betale for sig. For at skaffe Midler til Fripladser maa man faa dannet Foreninger, som igen ville kunne faa Tilskud fra Staten, der i mange Aar har haft et Beløb af 15,000 Kr. aarlig til sin Raadighed til Uddannelse af Sygeplejersker.

Lige saa vel som Nødvendigheden af Sygeplejerskoler er almindelig anerkendt i Udlandet, lige saa vel har denne Tanke sine Tilhængere her i Landet. For et Aars Tid siden aabnede Frk. Brockenhuus-Løwenhjelm saaledes en Sygeplejerskole i Nørreallé i Forbindelse med sine øvrige Forehavender, og Foreningen „det røde Kors” har, efter hvad der meddeles i Bladene, i Sommer købt en Villa, som indrettes til Klinik, og hvortil der skal knyttes en Sygeplejerskole. Det er et glædeligt Tidens Tegn, at disse Skoler ere fremkomne, og vi ville af Hjærtet ønske dem Held; men med det ringe Antal Sygesenge, hvortil de ere knyttede, vil det blive vanskeligt at skaffe Eleverne en tilstrækkelig alsidig og fyldig Uddannelse uden at ty til de store Hospitalers Hjælp; men for at Eleverne, skulle have tilstrækkelig Nytte af at gaa der, maa Hospitalerne danne Skoler. Frk. Løwenhjelm og „det røde Kors” ville næppe kunne uddanne mere end 2 à 3 Plejersker aarlig hver. Naar De nu vil huske paa, at alene paa Københavns Kommunes Hospitaler var der ansat over halvsjette Hundrede Kvinder ved Sygeplejen, og ville vi regne lige saa mange for det øvrige Land, saa have vi over 1100. Som De vil forstaa, vil 4 à 6 nye Plejersker om Aaret aldeles ikke forslaa til Landets Behov. For at forsyne Landet maa de store Hospitaler altsaa ogsaa oprette Sygeplejerskoler. Og endelig maa de gjøre det af Hensyn til deres egne Plejersker, hvis Arbejdsevne og Arbejdsvillie det er Synd at udnytte uden tillige at skaffe dem den Tilfredsstillelse, der ligger i den Følelse, at man kender den Grund, man staar paa, og véd, at man ikke staar ene.

Jeg vil da nu slutte med denne indtrængende Opfordring til rette Vedkommende: Tænk dog over, om det ikke skulde kunne lade sig gjøre at oprette en stor Sygeplejerskole for de mange, som kunde ønske og behøve en saadan, — — men tænk lidt rask!

Kilde

Kvinfo.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Foredrag, Kvindebevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/charlotte-norries-tale-ved-kvindernes-udstilling>